

Pablo Cabenda

Tumba

Een vreugdevuur van carnavalsmuziek en kleur

Boy Dap werd als eerste tot tumbakoning gekroond tijdens de eerste (toen nog) eendaagse editie van het Tumbafestival in 1971.

Het schettert de luidsprekers uit, zelfs als de muziek duizenden kilometers moet afleggen voordat het je laptop uitkomt. Maar de aanblik van de laatste editie van het Tumba Festival in Curaçao, gewoonlijk een vreugdevuur van carnavalsmuziek en kleur, stemt nu een beetje droevig. Er ontbreekt iets: publiek. Vanwege de coronapandemie had de organisatie van een van de grootste en populairste evenementen op Curaçao besloten het festival dit jaar binnenskamers te houden, onder gecontroleerde omstandigheden en zonder toeschouwers. In plaats van bands die hun nieuwe tumbaliedjes, de authentieke Antilliaanse muziekstijl, presenteerden, speelden op de 'Tumba Revival' de winnaars van de afgelopen twintig jaar in het Curaçao Festival Center voor een publiek achter tv- of computerscherm.

Tumbavirus

Hoe anders gaat het gewoonlijk. Eind januari, begin februari breekt de tumbakoorts uit op Curaçao. Drie dagen lang zijn er publieke optredens en repetities waar bands van soms twintig man sterk hun nieuwe composities laten horen. Op de vierde dag wordt de beste tumba verkozen tot officieel lied van het daaropvolgende carnaval en wordt de zanger/zangeres tot koning/koningin gekroond.

Vergelijk het met de Songfestivalgekte opgeteld bij de Oranjekoorts en dat keer tien. Want waar je in Nederland met een beetje moeite nog langs de nationale collectieve waanzin kan laveren, is het tumbavirus onontkoombaar.

De Antilliaans/Nederlandse zangeres Izaline Calister, die sinds haar 14de in Nederland woont, weet nog goed dat ze als kind elk jaar alle tumba's kon meezingen. 'Mensen gaan massaal naar de repetities. Op het strand vinden er verhitte discussies plaats over wie dat jaar de beste tumba heeft. En op de avond van de finale, als de tumbakoning of -koningin wordt gekozen, zit het deel van Curaçao dat niet live aanwezig is, aan de buis gekluisterd.' En dan is ze in 2001 zelf tot koningin van de tumba gekozen. 'Het was zo'n droomsucces dat ik dacht: dit ga ik nooit meer evenaren.'

Van het volk

Hoe groot de impact van de verkiezing tot tumbaroalty is, beschreef Jan Brokken in zijn portret van Calister, *De tumba-koningin*, in de verhalenbundel *Waarom elf Antillianen knielden voor het hart van Chopin*: 'Ze had gewonnen, en het hele eiland werd hysterisch. (...) Vrouwen wilden haar moederlijk in de armen nemen, mannen wilden haar vol op de mond zoenen, kinderen wilden haar aanraken; (...) Tijdens de carnavalstochten moest ze zich met zeven bodyguards omringen.'

Een ding is duidelijk: de koning of koningin van het Tumbafestival is van het volk. Net zoals de tumba zelf. Het is de oorspronkelijke muzieksoort van de ABC-eilanden. Daarmee is ook het Tumbafestival een staaltje niet tastbaar cultureel erfgoed van Curaçao, sinds 1971.

Voor die tijd was *calypso*, de muziek van Trinidad, de standaardmuziek die werd gespeeld tijdens de carnavalsoptochten. Maar drie aartsvaders, waaronder de allereerste tumbakoning Boy Dap, gunden tumba die rol. In 1971 vond de eerste eendaagse editie plaats van het Tumbafestival. En zo werd het feest der (h)erkenning geboren.

Het groeide gestaag. Het festival is inmiddels opgerekt naar vier dagen. Sinds 2004 is het ook op tv te volgen. En het is zo populair dat met de kaartverkoop en *pay per view*, voor wie het feest zonder commercials wil zien, een flink deel van het festival is bekostigd. Daarnaast zijn er nog zeven zogenoemde brandingpartners – de overheid en lokale commerciële bedrijven – die in ruil voor promotie bijdragen leveren. Onder andere het lokale ministerie van Onderwijs en Cultuur (50.000 Antilliaanse gulden) en de Curaçao Tourist Board.

Zwierig karakter

De feestgangers komen van Aruba en Bonaire, die hun eigen kleinere festival hebben, en Nederland. Zelfs de Amerikaanse jazzcoryfee Chick Corea kreeg een tik van de tumbamolen toen hij na een bezoekje aan Curaçao geïnspireerd raakte en het nummer *Tumba Island* schreef.

Niet verwonderlijk. Tumba is verleidelijk in zijn authentieke, muzikale rijkdom. Het unieke zit hem in de complexe polyritmiek, zegt Randal Corsen, jazzpianist en arrangeur van de winnende tumba in 2019. 'De zesachtste maatsoort is typerend voor Afrocaribische muziek en geeft het dat zwierige karakter. Je hoort het ook in Antilliaanse walsjes. Het typerende samenspel van piano en bas vormt de motor.' Dan is er nog de tekst. Een tumba moet een boodschap uitdragen, liefst iets met actueel sociaal commentaar, gekruid met wat humor.

Geen andere cultuuruiting is zo vervlochten met het maatschappelijke leven op het eiland. Corsen: 'De populairste band is die van Dibo Doran. Diens vader Gibi Doran is een van de belangrijkste pijlers van het festival en heeft het nummer geschreven waarmee Izaline in 2001 won. En hij zit ook nog eens in het Curaçaose parlement.' Tel daarbij op dat politieke partijen voor hun verkiezingscampagne vaak een beroep doen op populaire tumbazangers, en je kunt je afvragen of tumba ook als politiek instrument dient. Corsen: 'Hier is niets echt onafhankelijk maar de schijn van neutraliteit wordt altijd opgehouden.'

En hoe populair ook, het is de vraag of tumba zijn status van carnavalsmuziek van Curaçao kan vasthouden. Andere genres waaien over naar het eiland. Corsen: 'Het festival moet alle zeilen bijzetten om de jeugd geïnteresseerd te houden. Urban is heel populair en bij de tienerparade van het carnaval hoor je nu ook bijna geen tumba meer.' •

Pablo Cabenda is freelance journalist en werkt onder andere voor *de Volkskrant*. Hij schrijft over popmuziek en human interest-onderwerpen